

ימים ולילות בהגנה

קשה להתרכז ולהיזכר בדברים. עברו שנים רבות, הזמנים וכן אמצעי הלחימה השתנו מן הקצה אל הקצה, כשסוקרים את הדברים לאחור רואים אותם כאילו היו משחק ילדים. נכנסתי ל"הגנה" בירושלים. היה זה דבר מובן מאלי, שכל יהודי צריך להיות חבר פעיל ב"הגנה". מי שלא היה שותף לפעולותיה היתה לו הרגשת נחיתות. הוא היה, כאילו, איש ממדרגה שניה.

הגענו ל"גדוד העבודה" בירושלים, שם רחשה הפעילות ודבקנו בה. ערב אחד נאספנו קבוצת חברים עם יצחק שדה ז"ל, סופר לנו על ה"הגנה" וצורפנו אל שורותיה. היתה אז תקופת מאורעות. ימי-החג של המוסלמים, בייחוד "נבי מוסא" היו ימי-פורענות מועדים. המוני ערבים מוסתים עלו לירושלים לחוג חגם ואז היתה סכנת המאורעות מרחפת. זאת ידעה ה"הגנה" והתכוננה לקדם את פני הרעה. התחלנו באימונים אינטנסיביים שהתקיימו בערבים ובשבתות. התאמנו בטיפעול ה"פרבלום" — אקדח של הצבא הגרמני — בתרגילי-סדר וקצת אימוני-שדה. את ה"פרבלום" היטבנו ללמוד הואיל ואקדח זה היה בימים ההם נשק היסוד של ה"הגנה", והשליטה בו היתה חובה. הגענו ליכולת של טיפעול, הרכבה ופירוק הכלי באור ובחושך ובכל מצב שהוא.

כעבור שנתיים, כאשר עברנו ליגור, קיבלנו העברה כחברים ב"הגנה". האירגון ביגור היה אז חלש מאד והאימונים עוד בראשיתם.

בעקבות מאורעות 1929 הגענו למסקנה שמוכרחים להתארגן ולהתחיל באימונים סדירים. התאמנו בנשק קל. אחד מחברי "פלוגת ירושלים", שעבר קורס "סגנים" הוא שהדריך במקום. בעצם ימי המאורעות האלה דאגנו להגדלת מספר הכלים וכמות התחמושת. השגתם והעברתם אלינו, בתנאים של ביקורת חמורה בדרכים, לא היו מן הדברים הקלים. כבר אז היתה עירנות מיוחדת ביגור לענייני-ההגנה.

איחסון הנשק

החברים שהחזיקו ברשותם נשק היו אחראיים להחזקתו במצב תקין וערוך לשימוש. הם החזיקו אותו מתחת למזרן, שם היה ה"סליק הפרטי". היתה סכנה שהנשק יתגלה ע"י המשטרה. התחלנו לכן בהכנת סליקים של ממש. חפרנו בורות באדמה, הכנסנו לתוכם צינורות ברזל בעלי קוטר גדול, בהם שמנו רובים ותחמושת, סגרנו אותם במיכסים הרמטיים ואת הכול כיסינו באדמה. בחורף חדרה בכל זאת רטיבות לתוך הצינורות והיה חשש רציני לקילקול הנשק והתחמושת. הוצאנו אותם לאיחסון יבש משך החורף. היתה זו פעולה קשה וגם חשש נוסף לגילוי הנשק ע"י המשטרה. הגענו לכן למסקנה הגיונית, שיש לסדר סליקים קבועים, מוגנים מפגעי טבע ומעינא-בישא.

הסליק הקבוע הראשון נבנה בבית-הנוער, (את הסליק הזה לא הצליחו האנגלים לגלות בשבת השחורה) וממדיו היו גדולים. בנינו אותו בשביל הצרכים שלנו, אך מכיון שהמרכז פנה אלינו והציע לנו לאחסן נשק בשביל המחוז, קיבלנו זאת ברצון ומסרנו את הסליק לרשות מרכז ההגנה. הסליק היה משוכלל. מאורר ומואר בחשמל. הממונה מטעם המרכז על כל הסליקים של ההגנה, אשר הוקמו ביגור — היה יצחק יגורי, אשר תיכנן — יחד עם מהנדסי ההגנה — את מחבואי הנשק.

ביגור החלטנו לבנות סליק נשק בכל בנין חדש. כי אחרת לא היתה מתאפשרת אחסנת הנשק במקום. שאיפתנו היתה, שלכל חבר ביגור יהיה נשק אישי. במשך הזמן אמנם הגענו לזה. את הסליקים הקמנו מתחת לריצפות הבית או שבנינו אותם ע"י הבתים בצורת בור-ביוב. הקמנו עשרות סליקים בשטח המשק.

לאחר המזודות והחביות הופיעו המכונות הגדולות. מכבשי-כבישים ומחרטות ובתוכם טמונים רובים, מקלעים, רימונים ותחמושת. עבודת פריקת הנשק מתוך המכונות האלה, הצריכה שימוש בכלי מסגרות ולפעמים הזדקקו גם למכשירי הלחמה. עבודות אלו נעשו לאור היום, במסגריה, ואילו העברת הנשק למחבואו נעשתה בלילה.

בפעולה זו היתה הסתגלות רבה והיינו נאלצים לחפש כל מיני תחבולות למען לא ניכשל. כדי לא להשאיר עקבות היינו שוברים את חלקי המכונות לחתיכות ומסלקים אותן מן המשק. במשך הזמן התרכזו ביגור כמויות עצומות של נשק. המחסן המרכזי שבבית הנוער, צר היה מהכיל את כולו, וגם מקומו נודע ברבים. הקמנו אז את המחסן הגדול והמשוכלל אשר מעליו ניבנה צריף הפח. המכונות הוכנסו בשלימותן אל תוכו ועבודות הפירוק נעשו באין רואים. בתוך הצריף היה פתח הכניסה ל"סליק", מוסווה היטב, ורק בעזרת המנגנון — אשר היה פשוט לאלה אשר הכירוהו — אפשר היה לפתחו ולהיכנס לתוך ה"סליק".

העברת נשק ליישובים

העברת הנשק מיגור לכל היישובים נעשתה ע"י פיניה/לה ז"ל (חבר נען, נהרג באסון המטוס שהופל מעל בולגריה) ואלכס (כיום בהרצליה), שני נהגי המוניות שהיו מצוידות בסליקים ונסעו בעיקר בדרכי עפר. נהגי הגליל היו באים בטנקרים של דלק מצוידים בסליק להובלת הנשק-הכבד: מרגמות "2" ו"3". גם מכונית-גרר של סולל-בונה עסקה בהעברת נשק לכל הארץ.

ימים ולילות עבדנו, קבוצת חברים, באחסנת הנשק המתקבל ובשילוחו ליישובים. העבודה נעשתה בהתנדבות, אחרי שעות העבודה הרגילות. בימי המאבק גברה סכנת החיפושים והיא חיבה החלפת מחבואים לסירוגין. עבודה זו נעשתה ביום ובלילה. הפרנו בשטחים מסביב למשק: בעצי-הפרי, במספוא ועד החורשה הגענו, כדי להטמין את הנשק. צינורות ברזל בעלי קוטר גדול עם מכסה מתברג קלטו את הנשק ואלה הוכנסו עמוק לתוך האדמה. עבודה זו נעשתה במתח מתמיד ובקצב מסחרר, כיון שהמלאכה היתה צריכה להסתיים עד עלות השחר. עבודה רבה הושקעה לאחר מכן בניקוי הנשק עם החזרתו למחסנים בבית. כשאנגלים גילו את הנשק ב-29 ביוני 1946, הם התפלאו מאוד על מצבו התקין ואחסנתו הטובה — כשהוא עטוף ומשומן.

עוד משהו שכדאי להזכיר: עם כל משלוח נשק שהיה מתקבל מחו"ל, היינו מגלים 2—3 בקבוקי "וודקה", מספר נקניקי "קרקובסקה", שוקולד וסיגריות, שנשלחו מטעם "המסדרים" מעבר לים. היו אלה חברי "החלוצ", אשר עסקו באריזה וזכרו חבריהם בארץ לטובה. לא פעם היה "פיקניק" כזה בשעת העבודה מפיג את העייפות ונוסף בנו רוח-התעוררות.

ברצוני להזכיר עוד את הרכש אצל האנגלים. מוסר הנשק היה סרג'נט אנגלי, אשר יחד עם אחד המחסנאים ממחסני הנשק הגדולים אירגן מכירת נשק לנו. הנשק הגיע ארוז בארגזים גדולים עמוסים על משאית. נהג האוטו היה יהודי ולידו ישב הסרג'נט האנגלי. הם היו מגיעים לפינת הכביש כפר-חסידיים—חיפה—נצרת, עוזבים את המשאית ומסתלקים במונית, אשר היתה מזדמנת לכך. אז יצאנו ממחבואנו, מסיעים את המשאית אל מעבר לקישון, פורקים את הארגזים בשדה, מביאים את המשאית ליד כפר-אטא וחוזרים בעגלה או באוטו של המשק. בלילה היינו מעבירים את הארגזים למחסן המרכזי, מוציאים את הנשק ומאחסנים אותו, ואילו ארגזי העץ היו משמשים לנו לצרכים שונים במשק.

שמריהו זיידל

(מתוך ספר יגור)